

Роман Демків

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Львівського державного
університету внутрішніх справ

Володимир Марковський

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри історії держави і права
Національного університету “Львівська політехніка”,

В’ячеслав Шевченко

в.о. директора комунального вищого навчального
закладу “Бердичівський медичний коледж”
Житомирської обласної ради

**ПРО ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ПОЗИЦІЙ СУБ’ЄКТА ПРАВА
НА КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ
КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ (КОНСТИТУЦІЙНОСТІ) СТАТТІ 7
“МОВА ОСВІТИ” ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ОСВІТУ”
ВІД 5 ВЕРЕСНЯ 2017 РОКУ № 2145 – VIII**

© Демків Р., Марковський В., Шевченко В., 2017

Опрацьовано конституційне подання 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145 – VIII, що надійшло до Конституційного Суду України. У статті проаналізовано обґрунтованість позицій суб’єкта права на конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 7 “Мова освіти” Закону України “Про освіту”.

Ключові слова: конституційне подання, навчання рідною мовою, вивчення рідної мови, державна мова, мови національних меншин.

Роман Демків,

Владимир Марковский,

Вячеслав Шевченко

**ОБ ОБОСНОВАННОСТИ ПОЗИЦИЙ СУБЪЕКТА ПРАВА
НА КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ОТНОСИТЕЛЬНО
СООТВЕТСТВИЯ КОНСТИТУЦИИ УКРАИНЫ
(КОНСТИТУЦИОННОСТИ) СТАТЬИ 7
«ЯЗЫК ОБРАЗОВАНИЯ» ЗАКОНА УКРАИНЫ «ОБ ОБРАЗОВАНИИ»
ОТ 5 СЕНТЯБРЯ 2017 № 2145 – VIII**

Исследовано конституционное представление 48 народных депутатов Украины относительно соответствия Конституции Украины (конституционности) Закона Украины “Об образовании” от 5 сентября 2017 № 2145 – VIII, поступившего в

Конституционный Суд Украины 6 октября 2017 года. В статье проанализированы обоснованность позиций субъекта права на конституционное представление относительно соответствия Конституции Украины (конституционности) статьи 7 “Язык образования” Закона Украины “Об образовании”.

Ключевые слова: конституционное представление, обучение на родном языке, изучение родного языка, государственный язык, языки национальных меньшинств.

Roman Demkiv

Associate Professor

Department of Civil Law and Process

Candidate of Law

Volodymyr Markovskyi

Candidate of Law

L'viv State University of Internal Affairs

Vyacheslav Shevczenko

Chief of the Communal higher educational establishment

“Berdychiv Medical College” CHEE “BMC”

ON THE JUSTIFICATION OF THE POSITIONS OF THE SUBJECT OF THE RIGHT TO CONSTITUTIONAL PETITION AS TO THE COMPLIANCE OF THE CONSTITUTION OF UKRAINE (CONSTITUTIONALITY) OF ARTICLE 7 “LANGUAGE OF EDUCATION” OF THE LAW OF UKRAINE “ON EDUCATION” SINCE SEPTEMBER 5, 2017

The Constitutional Court of Ukraine received the constitutional petition of forty eight people's deputies of Ukraine on the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the law of Ukraine “On Education” since September 5, 2017, № 2145 – VIII. The article analyzes the validity of the positions of the subject of the right to constitutional petition on the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of Article 7 “Language of Education” of the law of Ukraine “On Education.”

Key words: constitutional petition, teaching in native language, learning of native language, state language, languages of national minorities.

Постановка проблеми. Намагання української держави належно забезпечити статус української мови як державної, зокрема у сфері освіти, викликає негативну реакцію частини українського політичного істеблішменту та представників деяких національних меншин. Так, 6 жовтня 2017 року до Конституційного Суду України надійшло конституційне подання 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закон України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (далі – конституційне подання) [1]. Суб’єкт права на конституційне подання вважає, що Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року [2] не відповідає статтям 8, 10, 11, 22, 24, 53 Конституції України [3], зокрема, порушує права національних меншин на навчання рідною мовою та запроваджує необґрунтовані привілеї (в конституційному поданні – “дискримінаційні переваги (привілеї)”) для корінного народу України. На нашу думку, внесення змін до статті 7 “Мова освіти” Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року (далі – Закон про освіту) [2] може зашкодити належному забезпеченню статусу української мови як державної та підвищенню правового захисту мови кримськотатарського народу як корінного народу.

Стан дослідження. Аналізуючи Закон про освіту, ми насамперед спиралися на положення Конституції України [3], на матеріали, викладені у конституційному поданні 48 народних депутатів України від 6 жовтня 2017 року щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону про освіту [1], а також на правові позиції Конституційного Суду України, викладені у низці його рішень, а саме: рішення від 14 грудня 1999 року № 10–рп/99 у справі про застосування української мови (справа 1–6/99) [4], рішення від 22 квітня 2008 року № 8–рп/2008 у справі про мову судочинства (1–18/2008) [5], рішення від 2 лютого 2010 року № 4–рп/2010 (Справа № 1-11/2010) [6]. До того ж ми враховували правові позиції, висловлені в окремій думці суддями Конституційного Суду України, а саме: В. М. Кампа, Д. Д. Лилака у справі (№ 1-11/2010) щодо застосування державної мови у сфері освіти [6], Європейську хартію регіональних мов або мов меншин [7], інші нормативно-правові акти.

Мета статті – з’ясувати обґрунтованість/необґрунтованість позицій суб’єкта права на конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII щодо порушення прав національних меншин на навчання рідною мовою.

Виклад основних положень. Перш ніж розпочати аналіз вказаного конституційного подання, ми змушені вказати на неточності, зроблені авторами цього документа. Зокрема на 3-й сторінці, де йдеться про підстави розгляду Конституційним Судом України вказаного конституційного подання через невідповідність Конституції України Закону про освіту, як на думку суб’єкта права на конституційне подання, зазначено таке: “наводимо правове обґрунтування його невідповідності положенням 6, 8, 9, 10, 11, 19, 22, 24, 53, 83, 92 Конституції України” [1]. Припускаємо, що автори цього документа мали на увазі положення статей Конституції України, а не просто “положення 6, 8, 9, 10, 11, 19, 22, 24, 53, 83, 92 Конституції України”, як це зазначено в конституційному поданні. В одній статті Конституції України може міститися і декілька положень, а самі положення як такі не мають окремої нумерації. Отже, вказана теза конституційного подання містить суттєву неточність. Також у конституційному поданні від 6 жовтня 2017 року виявлено використання невластивого для українського законодавства поняття, як, наприклад, “дискримінаційні переваги” (див. – останній абзац розділу I Конституційного подання від 6 жовтня 2017). Поняття “дискримінаційні переваги” немає у термінології Закону України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” [8]. Цей Закон визначає не лише організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації, а й відповідну термінологію – стаття 1 “Визначення термінів” [8]. Усе зазначене наводить на думку про неякісну підготовку конституційного подання від 6 жовтня 2017 року, що, як вважаємо, може спонукати Конституційний Суд України взагалі не відкривати провадження за цим конституційним поданням народних депутатів України.

Зауважимо, що позиція народних депутатів – авторів цього конституційного подання – цілком збігається з критикою щодо статті 7 “Мова освіти” Закону України про освіту з боку таких держав, як Угорщина, Румунія, Болгарія, Греція і Росія. Нагадаємо, одразу після прийняття Верховною радою України Закону про освіту глави МЗС Угорщини, Болгарії, Румунії і Греції підписали листа Міністрові закордонних справ України Павлу Клімкіну. У цьому листі дипломати висловили *занепокоєння* щодо нового українського Закону про освіту. Як убачається, найбільше шкоди Україні може завдати позиція Угорщини, міністр закордонних справ якої (Петер Сіятро) заявив про блокування будь-яких ініціатив України, спрямованих на зближення з ЄС через прийняття статті 7 Закону про освіту у чинній редакції. Це нашкодить Україні (Ukrainának ez fájni fog) – офіційна заява МЗС Угорщини [9]. Позицію Росії необхідно аналізувати у зв’язку з її агресією проти України, однак така синхронність спонукає до певних роздумів – сподіваємося, це також врахує єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

У розділі I конституційного подання обґрунтовано позицію суб’єкта права на конституційне подання про те, що Закон про освіту не відповідає Конституції України, оскільки порушує мовні права осіб, які належать до національних меншин України, у сфері освіти.

Аргументуючи свою позицію, суб'єкт права на конституційне подання стверджує (див. – абзац 6 сторінка 5 конституційного подання), що положеннями частини першої статті 7 “Мова освіти” Закону про освіту “*обмежено* конституційне право на навчання рідною мовою – мовою національних меншин у комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, гарантоване частиною п'ятою статті 53 Конституції України” [1]. Тобто йдеться про “*обмеження*” конституційного права навчання рідною мовою, для осіб, які належать до національних меншин України.

Далі в останньому абзаці розділу I конституційного подання, обґрунтовуючи неконституційність правових приписів статті 7 Закону про освіту, суб'єкт права на конституційне подання вже стверджує про “*скасування*” конституційного права нацменшин на навчання рідною мовою, а саме: “законодавець порушив приписи статей 8, 10, 11, 24, 53 Конституції України і допустив *скасування (виділення наше – авт.)* гарантованого природного права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини особам, які належать до національних меншин України” [1].

Відтак в розділі I конституційного подання автори цього документа, обґрунтовуючи тезу про невідповідність Основному Закону держави статті 7 Закону про освіту, в одному з абзаців стверджують про “обмеження конституційного права”, а в іншому вже йдеться про “скасування гарантованого природного права” на навчання рідною мовою для осіб, які належать до національних меншин. Тобто з тексту конституційного подання не зрозуміло, що саме мають на увазі народні депутати України – “обмеження конституційного права” чи все ж “скасування гарантованого природного права” національних меншин, що стосується статті 7 Закону про освіту. Тут треба уточнити, що в конституційному поданні йдеться про неконституційність положень абзацу 2 частини першої статті 7 Закону про освіту*.

Крім вказаних недоліків, що містяться у конституційному поданні, акцентуємо на ще одній неточності, допущеній під час його підготовки. Так, у Конституції України (частина п'ята статті 53) зазначено, що громадянам, які належать до національних меншин, “відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства” [3] без конкретизації рівнів освіти, на яких держава зобов'язана забезпечити певний обсяг мовних прав меншин. Зі змісту цієї частини статті Конституції зрозуміло, що вона є бланкетною та спрямовує нас до спеціального закону.

Очевидно, що законами, які визначають мовні права національних меншин у сфері освіти в Україні, є Закон про освіту та Закон України “Про національні меншини” (далі – Закон про національні меншини) [10]. Відповідно до Закону про освіту, система освіти – це комплексне явище, яке має низку складників та рівнів освіти (див – ст. 10 “Складники та рівні освіти” Закону про освіту) [2]. Зокрема повна загальна середня освіта має низку рівнів освіти, а саме: початкова освіта, базова середня освіта та профільна середня освіта [2]. Поняття “загальна середня освіта” не використовується в Законі про освіту для визначення котрогось із рівнів освіти.

Якщо розглянути текст конституційного подання, то в ньому суб'єкт права на конституційне подання доводить, що громадянам, які належать до національних меншин, “обмежено конституційне право на навчання рідною мовою – мовою національних меншин – у комунальних закладах освіти для здобуття *загальної середньої освіти*, гарантоване частиною п'ятою статті 53 Конституції України” [1]. Відтак з тексту конституційного подання незрозуміло, на якому ж з рівнів повної загальної середньої освіти відбувається “обмеження” чи пак “скасування” прав національних меншин на навчання рідною мовою. Відтак такий аргумент суб'єкта права на конституційне подання є, на нашу думку, недостатньо обґрунтованим і дещо неконкретним.

* “Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини. Це право реалізується шляхом створення відповідно до законодавства окремих класів (груп) з навчанням мовою відповідної національної меншини поряд із державною мовою і не поширюється на класи (групи) з навчанням українською мовою” – абзац 2 частина перша статті 7 “Мова освіти” Закону про освіту [2].

Зрештою в Конституції України гарантується право на освіту, а не *право на “загальну середню освіту”*, як на це вказується у конституційному поданні. Обсяг мовних прав у сфері освіти якраз і має встановлюватися спеціальним законом, що регулює відносини у сфері освіти.

Здійснено також порівняльний аналіз формулювань положень статті 7 Закону про освіту та статті 6 Закону про національні меншини та неодноразово згадану у конституційному поданні Рамкову конвенцію про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року (далі – Рамкова конвенція від 1 лютого 1995 року) [11]. У тексті цього міжнародного договору міститься положення про обов’язки держав створити умови для того, щоб особи, які належать до національних меншини, мали можливість розвивати свою мову (частина перша статті 5 Рамкової конвенції від 01 лютого 1995 року). Проаналізувавши правові приписи цих документів, неможливо знайти хоча б один аргумент на користь твердження про звуження обсягу мовних прав осіб, які належать до національних меншин України. Їхні правові приписи мають надто загальний характер. Наприклад, у Законі про національні меншини зазначено: “Держава гарантує всім національним меншинам права на національно-культурну автономію: користування і навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних навчальних закладах або через національні культурні товариства ...” (стаття 6 Закону) [10]. Відтак положення частини першої статті 7 Закону про освіту узгоджується (не суперечить) з правовими приписами статті 6 Закону про національні меншини та положеннями Рамкової конвенції про захист національних меншин від 1 лютого 1995 року.

У розділі I конституційного подання також обґрунтовується позиція суб’єкта права на конституційне подання про те, що в Законі про освіту стосовно національних меншин України не дотримано принципу недискримінації у законодавстві України. Зокрема вказано, що законодавець допустив: “дискримінаційні переваги (привілеї) за мовними ознаками та етнічним походженням стосовно права на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття загальної середньої освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідного корінного народу особам, які належать до корінних народів України, порівняно з особами, які належать до національних меншин України” (див. – останній абзац I розділу конституційного подання) [1].

Відповідно до Закону України “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні” від 6 вересня 2012 року “дискримінація – ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об’єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними” [8].

На нашу думку, суб’єкт права на конституційне подання недостатньо зважив на те, що статус корінного народу та національних меншини в Україні не є однаковий (рівнозначний). Сучасні міжнародно-правові документи щодо корінних народів визначають останні як “бездержавні нації”, тобто такі, що не мають власної державності, а проживають на території держав, де домінуючі позиції займають інші етноси. Саме тому демократичні держави, на території яких є самотні корінні народи, беруть на себе зобов’язання виступати гарантом їхніх прав та забезпечувати умови для їхнього подальшого розвитку. Тому сучасну тенденцію надавати корінним народам інший правовий статус, ніж національним меншинам, можна розглядати як своєрідну компенсацію за відсутність власної державності. Процеси законодавчого закріплення статусу корінних народів і підписання міжнародних угод щодо прав корінних народів є одним з інструментів зменшення напруження в суспільстві, зміцнення стабільності та безпеки, запобігання виявам сепаратизму [12].

З огляду на останні тенденції до визначення правового статусу корінних народів та враховуючи те, що єдиним корінним народом в Україні є кримськотатарський, який не має власної державності; зважаючи на дискримінацію та численні порушення прав кримськотатарського народу, що мають місце в окупованій Росією Автономній Республіці Крим та Заяву Верховної Ради України щодо гарантії прав кримськотатарського народу у складі Української Держави, зокрема пункт 2 цього документа: “Україна гарантує захист та реалізацію невід’ємного права на

самовизначення кримськотатарського народу у складі суверенної і незалежної Української Держави” [13], припускаємо можливість позитивних дій щодо цього корінного народу України у сфері забезпечення їхніх мовних прав у сфері освіти.

У IV розділі конституційного подання обґрунтовується позиція суб’єкта права на конституційне подання про те, що Закон про освіту не відповідає статті 9 Конституції України, оскільки положення статті 7 цього Закону “не відповідають зобов’язанням України щодо надання освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до положень пунктів с) і), d), і) статті 8 Європейської хартії регіональних мов або мов меншин” (див. – останній абзац IV розділу конституційного подання) [1].

Зазначена стаття 8 “Освіта” Європейської хартії регіональних мов або мов меншин (далі – Хартія) деталізує заходи щодо освіти, спрямовані на заохочення використання регіональних мов або мов меншин у системі освіти загалом. Однак суб’єкт права на конституційне подання обрав для критики та доказування неконституційності мовної статті Закону про освіту чомусь лише пункти с), і) та d), і) Хартії, тобто тільки 2 пункти з понад 20 пунктів, з яких, власне, і складається частина перша статті 8 Хартії [7].

Тобто потрібно розуміти, що у Хартії загалом та у статті 8 зокрема передбачено можливість для Сторін (у нашому випадку держави Україна) альтернативного застосування положень Хартії, з огляду на положення статті 2 “Зобов’язання” Хартії*. Як вбачається, суб’єкт права на конституційне подання не достатньо зважає на те, що в частині другій статті 2 Хартії чітко вказано, що стосовно кожної мови кожна Сторона зобов’язується застосовувати якнайменш три пункти зі статті 8 Хартії [7].

Одразу необхідно зауважити, що Україна відповідно до Закону про освіту бере на себе обов’язок виконання пунктів а) ii) і b) ii) статті 8 Хартії, що стосуються дошкільної освіти та початкового рівня освіти як складової повної загальної середньої освіти. Вказане узгоджується з абзацом 2 частини першої статті 7 Закону про освіту.

На думку суб’єкта права на конституційне подання, положення статті 7 Закону про освіту не відповідають зобов’язанням України щодо надання освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до положень пунктів с) і), d) і) статті 8 Хартії, оскільки, як зазначено у конституційному поданні: “Законом № 2548 – VIII не тільки не передбачено, а навпаки скасовується: можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або можливість надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин” (див. – передостанній абзац розділу IV конституційного подання) [1].

Як видається, автори конституційного подання дуже суб’єктивно тлумачать статтю 8 “Освіта” Хартії без урахування букви і духу цього міжнародно-правового договору, необ’єктивно вказуючи на його невідповідність Хартії чи Конституції України.

У статті 8 “Освіта” Хартії вказано, що стосовно освіти Сторони зобов’язуються в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до стану кожної з таких мов і без шкоди для викладання офіційної мови (мов) держави:

“с) і) передбачити можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин: *або*

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин: *або*

iii) передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

* “Стосовно кожної мови, визначеної під час ратифікації, прийняття або затвердження відповідно до статті 3, кожна Сторона зобов’язується застосовувати якнайменш тридцять п’ять пунктів або підпунктів з тих положень, що наведені у частині III Хартії, включаючи якнайменш три з кожної зі статей 8 і 12 та один з кожної зі статей 9, 10, 11 і 13” [7].

iv) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і - ііі вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою

d) i) передбачити можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

ii) передбачити можливість надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

iii) передбачити в рамках системи професійно-технічної освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

iv) *застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і - ііі вище (виділення наше – авт.), принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких, вважається для цього достатньою* [7].

Проаналізувавши положення Хартії, можна зробити висновок, що сторони зобов'язані вчиняти заходи: по-перше, з огляду на те, у якому стані перебуває та чи інша регіональна мова чи мова меншини; по-друге, такі заходи повинні вживатися без шкоди для викладання офіційної мови держави, на чому наголошено в преамбулі Хартії і що відображає дух цього документа. Зрештою у Хартії *не вказується*, що всі перелічені заходи у частині статті 8 Хартії в підпунктах пунктів с) і d) мають бути виконані. Відтак, зважаючи на пункт с) ііі) “передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми” та пункт d) iv) “застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах і–ііі вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою” [7], вони відображені (відтворені) у відповідних частинах статті 7 Закону про освіту [2].

Зокрема, відповідно до абзацу 4 частини першої статті 7 Закону про освіту передбачено правову норму, відповідно до якої усім національним меншинам та корінним народам гарантується право на вивчення своєї рідної мови на всіх рівнях освіти в Україні [2]. Вказане відповідає таким пунктам статті 8 Хартії: підпункт ііі) пункту b), підпункт ііі) пункту с), підпункт ііі) пункту d), підпункт іі) пункту е) [7]. Отже, в Законі про освіту є ще 4 пункти, які пропонуються Хартією як альтернативні заходи для забезпечення мовних прав меншин у сфері освіти.

Також вважаємо, що стаття 7 закону про освіту не суперечить статті 8 “Освіта” Хартії тому, що в цьому міжнародному договорі не вказується, що всі перелічені заходи в підпунктах пунктів с) і d) мають виконуватися.

Висновки. Аналіз правових позицій, викладених у конституційному поданні 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145 – VIII, дає змогу сформулювати такі висновки.

Суб'єкт права на конституційне подання (48 народних депутатів) не врахував якісну відмінність статусу і функцій української мови як державної, що закріплено в частині першій статті 10 Конституції України, від правового статусу інших мов, поширених на території держави.

Зважаючи на неточності, допущені авторами конституційного подання, незрозуміло, на якому ж з рівнів повної загальної середньої освіти відбувається “обмеження” чи “скасування” прав національних меншин на навчання рідною мовою; зважаючи на бланкетну норму частини п'ятої статті 53 Конституції України “Громадянам, які належать до національних меншин, *відповідно до закону* гарантується право на навчання рідною мовою...”, спеціальним законом у якому встановлено обсяг мовних прав у сфері освіти є Закон України “Про освіту” (стаття 7 “Мова освіти” цього Закону). Відтак не можемо підтримати твердження суб'єкта права на конституційне подання щодо “обмеження” чи “скасування” прав національних меншин на навчання рідною мовою, яке міститься у I розділі конституційного подання.

Твердження суб'єкта права на конституційне подання про “дискримінаційні переваги (привілеї)”, надані корінному народу України, порівняно з особами, які належать до національних меншин України, також, на нашу думку, є недостатньо обґрунтованим. По-перше, з огляду на

статус кримськотатарського народу як корінного народу. По-друге, необхідно зважити на те, що основна частина кримськотатарського народу перебуває в умовах окупації та піддається дискримінації з боку російських окупантів.

Зважаючи на наявність у статті 7 Закону України “Про освіту” положень, які відповідають пунктам а) ii), б) ii), в) iii), г) iii), д) iii), е) ii), передбачених у частині першій статті 8 “Освіта” Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, не можемо погодитися з позицією суб’єкта права на конституційне подання про те, що правові приписи Закону про освіту не відповідають зобов’язанням України, взятим на себе в результаті ратифікації цього міжнародного договору.

1. Конституційне подання 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про освіту” від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: 2. Закону України “Про освіту” від 05 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. 3. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) // Вісник Конституційного Суду України. – 2000. – № 1. – С. 5–13. 5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України та за конституційним поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 15 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 7 Цивільного процесуального кодексу України (справа про мову судочинства) // Вісник Конституційного Суду України. – 2008. – № 4. – С. 10–17. 6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 52 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Положення про загальноосвітній навчальний заклад” від 02 лютого 2010 року № 4-рп/2010 (Справа N 1-11/2010) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-10> 7. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин Страсбург від 05 листопада 1992 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua> 8. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06 вересня 2012 року № 5207-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17?find=1&text=%EF%F0%E8%E2%B3%EB> 9. Це нашкодить Україні (Ukrainának ez fájni fog). Офіційна заява МЗС Угорщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kormany.hu/hu/kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/ukrainanak-ez-fajni-fog>. 10. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 року № 2494-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12> 11. Рамкова конвенція про захист національних меншин від 01 лютого 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_055 12. Лопушинський І. Проблема корінних народів в Україні: державна політика щодо законодавчого врегулювання питання / І. Лопушинський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-3/doc/2/04.pdf> 13. Про Заяву Верховної Ради України щодо гарантії прав кримськотатарського народу у складі Української Держави: Постанова Верховної Ради України від 20 березня 2014 року № 1140-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1140-18>

REFERENCES

1. Konstytutsiynе podannya 48 narodnykh deputativ Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) Zakonu Ukrayiny “Pro osvitu” vid 5 veresnya 2017 roku No. 2145 – VIII [The constitutional petition of 48 National Deputies of Ukraine on conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law of Ukraine “On Education” on September 09, 2017 No. 2145-VIII]. Available at: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/3_4072.pdf (accessed 10.10.2017).

2. **Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05 veresnya 2017 № 2145-VIII** [On Education: the Law of Ukraine on September 09, 2017]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed 17.10.2017).

3. **Konstytutsiya Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 roku** [The Constitution of Ukraine on June 28, 1996], № 254k/96-VR// Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. – 1996. – No. 30. – p. 141.

4. **Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannnyamy 51 narodnoho deputata Ukrayiny pro ofitsiynе tlumachennya polozhen' statti 10 Konstytutsiyi Ukrayiny shchodo zastosuvannya derzhavnoyi movy orhanamy derzhavnoyi vlady, orhanamy mistsevoho samovvryaduvannya ta vykorystannya yiyi u navchal'nomu protsesi v navchal'nykh zakladakh Ukrayiny** (sprava pro zastosuvannya ukrayins'koyi movy) : Rishennya Konstytutsiynoho sudu vid 14 hrudnya 1999 roku # 10-rp/99 [The decisions of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the use of the Ukrainian language]. Visnyk Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny – Journal of the Constitutional Court of Ukraine, 2000. Vol. 1, pp. 5–13.

5. **Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannnyam 52 narodnykh deputativ Ukrayiny ta za konstytutsiynym podannnyam Verkhovnoyi Rady Avtonomnoyi Respubliky Krym shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) statti 15 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny, statti 7 Tsyvil'noho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny** (sprava pro movu sudochynstva): Rishennya Konstytutsiynoho Sudu vid 22 kvitnya 2008 roku № 8-rp/2008. Visnyk Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny – Journal of the Constitutional Court of Ukraine. – 2008. Vol. 4. pp. 10–17.

6. **Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannnyam 52 narodnykh deputativ Ukrayiny shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrayiny “Pro vnesennya zmin do Polozhennya pro zahal'noosvitniy navchal'nyy zaklad”** (cprava No. 1-11/2010): Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny vid 2 lyutoho 2010 roku № 4-rp/2010 [The decisions of the Constitutional Court of Ukraine in the case on conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Amendments to the Provision on a General Educational Institution”]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-10> (accessed 01.11.2017).

7. **Yevropeys'ka khartiya rehional'nykh mov abo mov menshyn Strasburh, 5 lystopada 1992 roku.** [The European Charter for Regional or Minority Languages]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (accessed 16.11.2017).

8. **Pro zasady zapobihannya ta protydyi dyskryminatsiyi v Ukrayini: Zakon Ukrayiny vid 6 veresnya 2012 roku No. 5207-VI.** [On the principles of prevention and combating discrimination in Ukraine]: Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17?find=1&text=%EF%F0%E8%E2%B3%EB> (accessed 11.11.2017).

9. **Tse nashkodyt' Ukraini (Ukrainianak ez fajni fog). Ofitsiyna zayava MZS Uhors'hchyny.** [This will be painful for Ukraine. Official statement by the Hungarian Ministry of Foreign Affairs]. Available at: <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-foreign-affairs-and-trade/news/this-will-be-painful-for-ukraine> (accessed 09.10.2017).

10. **Pro natsional'ni menshyny v Ukraini: Zakon Ukrayiny vid 25 chervnya 1992 roku № 2494-XII.** [On National Minorities in Ukraine: Law of Ukraine of 25.06.1992] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12> (accessed 16.11.2017).

11. **Ramkova konventsia pro zakhyst natsional'nykh menshyn vid 1 lyutoho 1995 roku.** [Framework Convention for the Protection of National Minorities of 1 February 1995.]. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_055 (accessed 06.11.2017).

12. **Lopushyns'kyi I. Problema korinnykh narodiv v Ukraini: derzhavna polityka shchodo zakonodavchoho vrehulyuvannya pytannya.** [Problem of indigenous peoples in Ukraine: state policy on legislative regulation of the issue] Available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2011-3/doc/2/04.pdf> (accessed 07.10.2017).

13. **Pro Zayavu Verkhovnoyi Rady Ukrayiny shchodo harantiyi prav kryms'kotatars'koho narodu u skladi Ukrayins'koyi Derzhavy: Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 20.03.2014 № 1140-VII** [On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine on the Guarantee of the Rights of the Crimean Tatar People in the Ukrainian State: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated March 20, 2014 No 1140-VII]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1140-18> (accessed 07.10.2017).

14. **Pro obgruntovanist' pozytsiy sub"yekta prava na konstytutsiynе podannya shchodo vidpovidnosti Konstytutsiyi Ukrayiny (konstytutsiynosti) statti 7 “Mova osvity” Zakonu Ukrayiny “Pro osvitu” vid 5 veresnya 2017 roku No. 2145 – VIII**

Дата надходження: 25.10.2017 р.